

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

**ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА
НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА**

**СИСТЕМА ЗА
ПОДДЪРЖАНЕ, КОНТРОЛ И РАЗВИТИЕ НА
КАЧЕСТВОТО НА ДОКТОРАНТСКОТО
ОБУЧЕНИЕ В ИИНЧ**

2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политика за осигуряване на качеството на докторантското обучение.....	3
2. Процедура за разработване, одобряване, контрол и развитие на докторските програми.....	4
3. Обучение, съчетано с активна роля на докторантите	4
4. Етапи на „жизнения цикъл“ на докторантите – прием, обучение, защита, реализация.....	4
5. Докторантското обучение се осъществява от хабилитирани учени с висока квалификация в съответния профил	5
6. Ресурси за обучение и подпомагане на докторантите.....	5
7. Организация за управление на информацията, свързана с докторантите (прием, обучение, реализация).....	6
8. Публично оповестяване на информацията, свързана с обучението на докторантите	7
9. Периодична самооценка и актуализация на докторските програми.	8
10. Периодично външно оценяване на докторските програми	8

В Българската академия на науките се прилага Система за оценка на докторантското образование, съобразена изцяло с принципите на Европейското пространство за висше образование (ESG), одобрени от Конференцията на министрите на образованието през май 2015 г. и се основава на предначертанията, заложи в „Политиката за качество на Българска академия на науките“.

Тази система е референтната рамка на създадената в Института за изследване на населението и човека **вътрешна система за поддържане, контрол и развитие на качеството на докторантското обучение в съответствие с мисията, визията и стратегическите цели на Института.**

1. Политика за осигуряване на качеството на докторантското обучение

Институтът за изследване на населението и човека (ИИНЧ) е научно звено в Българската академия на науките, което извършва теоретични и научно-приложни изследвания и подготовка на научни кадри в областта на психологията и демографията.

В ИИНЧ се обучават докторанти в следните научни направления:

2.2. История и археология, специалност „История на България“ (Историческа демография);

3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност „Социология“;

3.2. Психология, специалности: „Обща психология“ (Психология на личността) „Консултативна психология“, „Педагогическа и възрастова психология“, „Психология на труда и инженерна психология“, „Социална психология“;

3.8. Икономика, специалност „Статистика и демография“.

Основните принципи, на които се гради политиката за осигуряване на качеството на докторантското обучение в ИИНЧ, са:

- Докторските програми съответстват на мисията и стратегическите цели на Института;
- Обучението е подчинено на действащите в България закони – Закон за висшето образование, Закон за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилник за прилагане на ЗРАСРБ, Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българска академия на науките, Правилник за дейността на Центъра за обучение и Академичния съвет при Българска академия на науките, вътрешни правилници на Института;
- Членовете на академичния и административния състав на Института се стремят обучението на докторантите да е съизмеримо с европейските стандарти
- Теоретичните знания и практическите умения, придобивани по време на обучението, удовлетворяват докторантите и позволяват успешна социална и професионална интеграция;
- Докторантите вземат активно участие в обучението и научно-изследователската дейност на Института.
- Създадена е благоприятна среда за развитие на академичния състав на ИИНЧ;
- Спазват се нормите на Етичния кодекс на Института, приета е Процедура за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство.

2. Процедура за разработване, одобряване, контрол и развитие на докторските програми

ИИНЧ прилага Процедура за разработване и оценяване на докторските програми. Отчита се мнението на потребителите на кадри и други заинтересовани страни, задължително е съдействието на докторантите.

Учебната документация по всяка докторска програма е съобразена с критериите за програмна акредитация на НАОА в съответствие с ESG (част 1) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО. Тя е се съхранява при отговорника за докторантите в Института.

3. Обучение, съчетано с активна роля на докторантите

Обучението е ориентирано към докторантите с грижа към тяхното разнообразие и специфични потребности. Затова се прилагат гъвкави модели на обучение и различни педагогически подходи. Обучението е основано на взаимно уважение и зачитане на правата на всички, участващи в процеса. Всички проблеми се решават в дух на разбирателство и зачитане. Съществува процедура за разглеждане на жалби от докторанти. (Правилник за придобиване на образователна и научна степен "доктор" и научна степен "доктор на науките" в ИИНЧ-БАН).

При обучението е гарантирана подкрепата от страна на научните ръководители и академичния състав на Института, но се стимулира и активната роля на докторантите. Добър пример е включването на докторантите в проекти, осъществявани от ИИНЧ с бюджетни средства от БАН, както и финансирани от външни институции.

Центърът за обучение на БАН и ИИНЧ полагат усилия да използват съвременни образователни форми и най-новите научни постижения в областта на докторските програми. ИИНЧ организира научни семинари, докторантски школи, курсове за обучение и др. събития с участието на докторантите.

Обучаващите звена (секциите) в ИИНЧ контролират основните етапи в подготовката на докторантите с периодични семинари за представяне на резултати от дейността им, в края на всяка година се анализира изпълнението на индивидуалните планове.

4. Етапи на „жизнения цикъл“ на докторантите – прием, обучение, защита, реализация

ИИНЧ осигурява практическото прилагане на всички правилници, които обхващат етапите на „жизнения цикъл“ на докторанта – прием, обучение, защита, реализация.

Основните нормативни документи са: Закон за висшето образование, Закон за развитието на академичния състав в Република България(ЗРАСРБ), Правилник за прилагане на ЗРАСРБ, Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българска академия на науките, Правилник за дейността на Центъра за обучение и Академичния съвет при Българска академия на науките, Правилник за придобиване на образователна и научна степен "доктор" и научна степен "доктор на науките" в ИИНЧ-БАН.

Осигурени са възможности за включване на докторантите в изследователски проекти; както и в съвместни научни публикации, насърчава се използването на

результатите от научните изследвания в подготовката на дисертационния труд.

В ИИНЧ има изградена административна система за регистриране хода на докторантурата и реализацията на завършилите студенти. Отговорникът за докторантите събира информация за:

- актуалния брой на докторантите;
- защитилите докторанти по всички докторски програми;
- броя на редовните докторанти и делът им спрямо общия брой;
- броя на докторантите, продължили академичната си кариера в ИИНЧ или други институти на БАН и външни организации.
- броя на участията на докторанти в национални и международни научни и образователни форуми;
- броя публикации на докторантите в реферирани научни списания и сборници.

Тази информация се предоставя на научния съвет на ИИНЧ като част от годишния доклад за качеството на докторантското обучение.

5. Докторантското обучение се осъществява от хабилитирани учени с висока квалификация в съответния профил

Ръководството на ИИНЧ се стреми да поддържа високо нивото на академичния състав, с необходимия професионален профил, квалификация и научно-изследователска активност. ИИНЧ разполага с достатъчен брой на хабилитираните и нехабилитираните учени със степен „доктор“ в областта на докторските програми.

Процедурите за заемане на академични длъжности и за придобиване на научни степени са ясни и прозрачни, детайлно описани в Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности в ИИНЧ.

Българска академия на науките и ИИНЧ предлагат възможности и насърчават професионалното развитие на учените – напр. финансиране на преподавателска мобилност по програмата „Еразъм+“, финансово осигуряване за участие в научни форуми в страната и чужбина и др..

Периодично се прави оценка на научно-изследователската и експертната дейност на академичния състав чрез атестация според правила, утвърдени от научния съвет на Института. Чрез системата SONIX се контролира изследователската, експертната и публикационната активност на учените от Института.

В БАН и ИИНЧ са предвидени механизми за финансово стимулиране на преподавателите в докторските програми след доказани успешни практики в обучението.

6. Ресурси за обучение и подпомагане на докторантите

В ИИНЧ са осигурени достъпни и надеждни физически и човешки ресурси за обучение и подпомагане. Всички обучавани докторанти са информирани за тях.

ИИНЧ полага усилия за осигуряване на добра материално-техническа база за обучение на докторантите.

ИИНЧ разполага с развита **IT инфраструктура** (вкл. с WiFi мрежа във всички кабинети). Осигурени са работни места за всички докторанти – в кабинетите на научните ръководители, в специална стая за тях, оборудвана с компютри и принтер,

както и работно място с компютър в библиотеката на Института. Могат да ползват и преносими компютри при необходимост. Според финансовите възможности на Института периодично се закупува ИТ техника и софтуерни програми, които могат да се използват и от докторантите.

Библиотеката на ИИНЧ разполага с **библиотечен фонд**, който се допълва непрекъснато. Въведен е специализиран софтуер, който осигурява достъп до основни електронни бази данни. Освен библиотечния фонд на Централна библиотека, докторантите могат да използват и библиотеките на другите институти в БАН.

ИИНЧ предоставя на докторантите **финансови средства** за закупуване на консумативи, научна литература, командировки за научни форуми, за публикации в чужди списания с импакт-фактор и др. Средства за покриване на разходи на докторанти се отпускат и целево от БАН и МОН .

Редовните докторанти в ИИНЧ се стимулират с допълнителни стипендии, отпускани целево от МИН и БАН след положителна атестация. (Правила за разпределение на средствата за допълнителни стипендии на докторантите в редовна форма на обучение в Българската академия на науките, предоставяни като трансфер от бюджета на Министерството на образованието и науката, на основание постановление на Министерския съвет, Критерии за годишни атестации на редовните докторанти към ИИНЧ, приети от НС на ИИНЧ)

ИИНЧ предоставя и **нематериална подкрепа и подпомагане** на докторантите:

- научните ръководители преминават към гъвкав модел на обучение за тези, които работят (консултативни курсове, индивидуални консултации в извън работно време и др.)
- работата на научните ръководители с докторантите се подпомага и подкрепя от останалия академичен състав и от специалистите в Института (методологическа помощ, предоставяне на информация и др.);
- ИИНЧ осигурява пълно и гъвкаво административно и счетоводно обслужване на докторантите, съобразено с потребностите им;
- Центърът за обучение на БАН също улеснява административно обучаващите се – напр. при осигуряването на карти с намаление за обществения транспорт за редовните докторанти, навременно предоставяне на информация за обученията и научни форуми, своевременно издаване на сертификати за проведени курсове и др. услуги.

7. Организация за управление на информацията, свързана с докторантите (прием, обучение, реализация)

ИИНЧ има организация за събиране и анализ на информацията, свързана с обучението на докторантите. Тя се използва за установяване на нивото на качество на обучението и за вземане на управленски решения.

Информацията се събира с надеждни методи (данните от SONIX, анонимни анкетни проучвания и др.) и се анализира от отговорника за докторантите и научния секретар на ИИНЧ.

Събира се информация за:

- състоянието на учебната документация по докторските програми;

- успеваемостта на докторантите, (процента на отчислените без право на защита спрямо общия брой на приетите за обучение докторанти, следи се броят на защитилите в срок и др.);
- състоянието на учебните ресурси в ИИНЧ (материалната и информационна база);
- удовлетвореността на докторантите от обучението и подкрепата от научния ръководител
- удовлетвореността от административното обслужване;
- професионалната реализация на защитилите докторанти;
- мнения на потребители на кадри (чрез интервюта или писмени становища) за подготовката на защитили докторанти;

Информацията се представя периодично пред Научния съвет на Института.

8. Публично оповестяване на информацията, свързана с обучението на докторантите

Информация за дейността на ИИНЧ, включително за докторските програми, се публикува на страницата на Института – <http://iphs.eu/n/>, на сайта на БАН - <http://www.bas.bg> и на сайта на Центъра за обучение на БАН – <http://edu.bas.bg>

Публично се оповестяват:

- професионални направления и специалности, по които се обучават докторанти в ИИНЧ;
- квалификационните рамки, които се гарантират с обучението в докторските програми;
- процедура за прием и обучение на докторантите, вкл. за текущи конкурси;
- възможности за продължаващо обучение;
- информация за програмите за мобилност на докторантите (междууниверситетски и международни);
- решения на научния съвет, свързани с обучението на докторантите;
- участие на докторантите в научни форуми;
- резултати от вътрешни и външни проверки, свързани с качеството на обучение на докторантите;
- текуща документация (примерен индивидуален план, тримесечен отчет и др. примерни документи)

Пред обществеността се представя информация, свързана с докторантите, и чрез други форми - публични лекции, представяния на книги, пресконференции по проекти, изпълнявани от Института, брошури и др. рекламни материали.

Информация за докторантското обучение в ИИНЧ се подава периодично и за Регистъра на научната дейност и Регистъра на академичния състав в Националния център за информация и документация (НАЦИД), годишни справки за Националния статистически институт и за Министерството на образованието и науката, както и за вътрешната система за наблюдение на научната дейност в Българска академия на науките – SONIX.

9. Периодична самооценка и актуализация на докторските програми

ИИНЧ гарантира качеството на обучението с редовен мониторинг на докторските програми чрез вътрешна оценка и периодичен преглед.

Вътрешната оценка на системата за качество на докторантското обучение се извършва всяка година според Процедурата за проверка и актуализиране на докторските програми в ИИНЧ.

Резултатите се обсъждат от научния съвет и се огласяват на сайта на Института.

10. Периодично външно оценяване на докторските програми

Контрол върху вътрешната система за качеството на обучение в ИИНЧ се извършва постоянно от **Центъра за обучение към Българска академия на науките**. В Центъра се изпраща информация за всяка промяна в статута на докторантите (зачисляване, отчисляване, защита), проведени курсове, мобилност по програма „Еразъм+“.

Всички докторанти имат регистрация в системата **SONIX - Система за отчитане на научната и експертната дейност в Българска академия на науките**. Там се въвеждат данни, свързани с „жизнения цикъл“ и научните постижения на докторантите (публикации, участия във форуми, доклади и др.). Така в общата годишна оценка на дейността на ИИНЧ се отчита и контролира и приносът на докторантите в Института.

Българска академия на науките организира периодично външно оценяване на дейността на академията Поради големия брой на научните институти и сложната организация този мониторинг се прави през по-големи периоди от време, но е от съществено значение за осигуряване на по-високо качество на научната дейност и на докторантското обучение в Българска академия на науките.

Периодично се събира информация (интервюта или писмени становища) относно качествата, кариерното развитие и професионална интеграция на завършилите обучението си в ИИНЧ докторанти от **работодатели и потребителите на кадри** – външни институции (бизнес организации, научни институти, държавни организации). Тази информация се обобщава и е част от годишния доклад за качеството на докторантското обучение в ИИНЧ, който се утвърждава от научния съвет на Института.

Периодичните **акредитационни процедури**, предхождани от съставянето на доклад-самооценка за съответната специалност, също са основна форма на външен контрол на качеството на докторантското обучение в ИИНЧ. Изпълнението на препоръките на НАОА от предходните акредитации е много важно за осигуряване на съответствието на образователния процес в ИИНЧ и качеството на Европейското образователно пространство.